

“Oynarsan Barışırım”: 4-6 Yaş Çocukların Yakın Arkadaşlık Algılarını Keşfetmek

Sayfa | 2948

“I'll Make Peace if You Play”: Exploring the Perceptions of Close Friendship in 4-6 Year-old Children

Aylin SOP , Doç. Dr., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, adursun@mehmetakif.edu.tr

Zeynep TOPCU BİLİR , Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, zeyneptopcubilir@gmail.com

Geliş tarihi - Received: 11 Ocak 2024
Kabul tarihi - Accepted: 4 Aralık 2024
Yayın tarihi - Published: 28 Aralık 2024

Öz. Bu araştırmanın amacı 4-6 yaş çocukların yakın arkadaşına yönelik algılarını keşfetmektir. Türkiye’de Burdur il merkezinde okul öncesi eğitime devam eden 25 çocuk ile yapılan görüşmeler sonucunda veriler elde edilmiştir. Çocuklarla birebir yapılan görüşme sırasında görüşmeyi derinleştirmek için çocuklardan en iyi arkadaşlarıyla kendilerini resmetmeleri istenmiştir. Elde edilen veriler, genel amaç altında yakın arkadaşlığa ilişkin bakış açıları, çatışma ve çözüm yolları, yakın arkadaşlarla ilişkili ortamlar olmak üzere üç tema altında incelenmiştir. Sonuçlar, çocukların en iyi arkadaşlarını kendi cinsiyetleri ile kendilerine benzer ilgi ve özelliğe sahip çocuklardan seçtiklerini ve yaşça büyük çocukların en iyi arkadaşlarından daha fazla şefkat talep ettiklerini göstermektedir. Çocuklar yakın arkadaşlığı ise oyun oynama üzerinden tanımlamışlardır. Ayrıca küçük çocukların arkadaşlarıyla dramatik oyunlar tercih ettiği, yaş ilerledikçe ise hareketli oyunları tercih etme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Çocukların çatışma çözme stratejileri incelendiğinde, yaş ilerledikçe özür dilemenin çatışma çözümünde yeterli olduğu konusunda ortak bir anlayış ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçları öfkeli ve saldırgan davranışların küçük çocukların arkadaşları ile ilişkilerinin bozulmasına sebep olduğunu göstermektedir. Bu araştırma, öğretmenlere ve ebeveynlere, çocukların sosyal beceri gelişimini desteklemek ve sağlıklı arkadaşlık ilişkileri kurmalarına yardımcı olmak amacıyla anne-baba veya öğretmen rehberliğinin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yakın arkadaşlık, Akran ilişkileri, Okul öncesi dönem

Abstract. This study aims to deeply explore 4-6-year-old children's perceptions of close friends. Data were obtained through interviews with 25 children attending preschool education in a city center in Turkey. During the one-to-one interviews with the children, the children were asked to draw pictures of themselves with their best friends in order to deepen the interview. The data obtained after the one-to-one interviews with the children were analyzed under three themes: (1) perceptions of close friendship, (2) conflict and resolution strategies, and (3) environments associated with best friends. The results show that children choose their best friends from both their own gender and children with similar interests and characteristics, and older children demand more affection from their best friends. Children defined close friendship as playing. In addition, it was determined that young children preferred dramatic play, while they tended to prefer physical activities as they got older. When the conflict resolution strategies among children were examined, it was observed that A shared understanding emerged that apologizing was sufficient for conflict resolution as children grew older. The results of the research suggest that angry and aggressive behavior can have a negative impact on young children's relationships with their friends. This study highlights the importance of parental or teacher guidance to foster children's social skill development and support the establishment of healthy friendships.

Keywords: Close friendships, Peer relationships, Preschool period

Extended Abstract

Introduction. Friendship plays a crucial role in supporting the development of social skills, facilitating the establishment of new connections, and contributing to the understanding of social norms in early childhood. The support, care, and trust provided by friends significantly impact children's self-confidence. Recent studies emphasize the substantial influence of friendship relationships on children's multidimensional development. Research has shown that children who have friends generally have higher self-esteem, lower stress levels, a reduced risk of peer bullying, and are less likely to experience anxiety or depression.

Fostering friendships allows children to interact with a diverse group of people, enabling them to understand various emotional states from an early age and enriching their emotional and social experiences. Research suggests that children do not randomly choose their friends when exposed to peers with different characteristics. Instead, they tend to form genuine friendships with specific peers based on similarity. It is important to note that children often have closer friendships with peers who share similarities with them. This similarity may involve age, gender, or cultural background.

This study aims to explore the perceptions and expectations of 4-6-year-old children regarding close friendships. It also seeks to reveal conflict resolution methods and identify differences in children's perceptions of friendship based on their ages. The study addresses questions such as: How do children determine gender preferences when selecting best friends? How are children's perceptions of best friendship shaped? What activities do children enjoy the most with their best friends? How do children resolve problems encountered with their best friends? And what environments contribute to children making friends and how do these environments affect them?

Method. A qualitative case study design was adopted to explore preschool children's perceptions of close friendships. Data collection occurred in November 2023 during the 2023-2024 academic year. Participants included 25 children aged 4-6 from three preschools in a Turkish city. Data were gathered through a semi-structured interview form and the analysis of children's drawings. Eleven open-ended questions were utilized to solicit the children's opinions. In the second phase of the study, participants were tasked with describing a day spent with their close friends using the draw-write-tell technique. The data obtained from interviews, responses to each question, and the drawings created by the children were analyzed thematically and sub-thematically using the content analysis technique. As part of ensuring descriptive validity in the research, all information gathered during the data collection process was meticulously recorded on an individual basis.

Results. As a result of the research, it was observed that children's best friends were mostly of the same gender. Regardless of the age group, it was determined that children have similar expectations from their friends, and common interests are important. It was observed that friendship was characterized as a support mechanism for children as they got older. While describing close friendship, the children participating in the study emphasized prosocial behaviors such as playing, sharing, love, and having fun. When play preferences were analyzed according to age groups, it was observed that children in the four-year-old age group generally preferred dramatic play and physical activities, while children aged five and six mostly preferred physical activities such as hide-and-seek and catching. When the children's best friend drawings were analyzed, it was observed that they depicted the play

they played on the street, in the park, and in the garden. The findings of the study reveal that the processes of participation in cooperative play, being selected, or rejected cause sadness and disappointment in children. It was determined that the fact that their friends did not play with them triggered children's emotional reactions such as anger or disappointment. Upon examining the conflict resolution strategies of the children, it was found that four-year-olds suggested resolving the conflict through playing games, while five-year-olds suggested playing games and apologizing verbally. The majority of six-year-olds suggested resolving the conflict through verbal apologies.

Discussion and Conclusion. This study reveals the perceptions and expectations of 4-6-year-old children regarding close friendships, emphasizing the significant role of age and shared characteristics in shaping friendships. The findings indicate that children predominantly prefer same-gender friends, valuing shared interests and commonalities. As children grow older, their understanding of friendship evolves, transitioning from a focus on shared play to deeper aspects such as support and compassion. Conflict resolution strategies among children reflect this developmental progression. While younger children often resolve conflicts through play, older children increasingly utilize verbal strategies, such as apologizing. These findings align with the existing literature, which suggests that age is a critical factor in the development of social and emotional skills. Additionally, rejection by peers emerged as a source of emotional distress, highlighting the importance of fostering inclusive environments to mitigate feelings of anger or disappointment.

The study underscores the importance of positive friendship experiences in promoting emotional well-being and social skill development. Teachers and parents play a crucial role in guiding children toward healthy relationships. Encouraging free play and interactive activities in preschool settings can help strengthen friendships and enhance cooperative skills. Moreover, integrating emotional awareness and empathy training into early childhood education can support children in navigating social dynamics and resolving conflicts effectively.

These findings provide valuable insights for educators, parents, and researchers interested in the social development of young children. While the study focused on children's direct responses about friendship, future research could examine additional factors that influence these relationships, such as family dynamics, cultural differences, or the impact of digital play environments on peer interactions. Addressing these areas may further enhance our understanding of how early friendships shape children's social and emotional growth.

Giriş

Arkadaş edinmek, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde önemli sosyal hedefler ve sosyal yeterlilik göstergesidir (Wang vd., 2019). Arkadaşlık ilişkileri, duygusal, sosyal ve bilişsel düzeyde etkileri olan, genellikle benzer özelliklere sahip bireyler arasında gelişir (Beyazkürk vd., 2007; Engdahl, 2002). Dunn (2004) arkadaşlığı, karşılıklılık ve karşılıklı sevgi dahil olmak üzere her iki tarafça onaylanan, gönüllü bir ilişki olarak tanımlar. Erken çocukluk döneminden başlayarak, farklı yakın ilişkiler gelişimsel bir perspektiften ele alındığında, bireylerin duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol oynar (Schwartz-Mette vd., 2020). Bu bağlamda, Sullivan'ın Kişilerarası Psikiyatri Teorisi (1953), akranlarla ilişkilerin orta çocukluktan ergenliğe kadar giderek önem kazandığını ve empati ile perspektif alma becerilerinin yakın arkadaşlıklar aracılığıyla gelişebileceğini öne sürmektedir. Çağdaş çalışmalar da, arkadaşlıkların kalitesinin ve bu ilişkilerin sosyal etkileşim biçimlerinin çocuklar ve gençler için kritik bir öneme sahip olduğunu vurgulamaktadır (Rubin vd., 2008). Ayrıca, iş birliğine dayalı ilişkiler yoluyla çocuklar, erken yaşlardan itibaren sosyal becerilerini geliştirir ve toplumsal normları öğrenirler. Bu tür sosyal etkileşimler, çocukların iç dünyasını zenginleştirerek, hem bireysel hem de toplumsal gelişimlerine katkı sağlar (Hortaçsu, 2002).

Dört yaş itibarıyla, çocuklar akran grupları içinde seçtikleri bazı arkadaşlarıyla daha yakın ve iş birliğine dayalı ilişkiler kurma yeteneğine sahiptirler. Erken yıllar, işbirlikçi oyun etkileşimleri ve olumlu akran ilişkileri vasıtasıyla anlamlı sosyal etkileşimlerin ve olumlu davranış kalıplarının gelişimine yönelik eşsiz bir fırsat sunmaktadır (Ladd, 2006; Marcone vd., 2015). Söz konusu etkileşimler, çocukların sosyal beceri setini zenginleştirmekle kalmayıp aynı zamanda duygusal zenginleşmeye de katkı sağlamaktadır. Ayrıca, arkadaşlık ilişkileri, toplumsal becerilerin gelişimini destekleyerek çocukların yeni arkadaşlıklar kurmasını kolaylaştırır ve toplumsal normları öğrenmelerine yardımcı olur (Domitrovich vd., 2017; Hortaçsu, 2002). Bu sosyal etkileşimler, çocukların sosyal yeterliliklerini artırarak değişimlere uyum sağlama becerisini geliştirir ve okul performansını olumlu yönde etkiler. Ayrıca, arkadaşları olan çocuklar, daha yüksek benlik saygısı, düşük stres seviyeleri ve daha az akran zorbalığı riski ile kaygı veya depresyon yaşama olasılığı göstermektedir (Denham, 2006; van Hoogdalem vd., 2013). Akran ilişkileri, çocuklara sundukları destek, bakım ve güven ile özgüvenlerini artırmada kritik bir rol oynar. Örneğin, Clark ve Ladd (2000), empatik davranış eğiliminin arkadaşlık sayısı, arkadaşlık kalitesi (daha fazla uyum ve daha az çatışma) ve akran kabulü ile pozitif ilişkili olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde, Sebanc (2003), olumlu sosyal davranışların arkadaş desteği ile güçlü bir bağlantıya sahip olduğunu vurgulamıştır.

En iyi arkadaşlık ilişkileri, arkadaş çiftinin özellikleri ve bireysel özellikleri içerir (Sebanc vd., 2007). Alan yazındaki araştırmalar, arkadaşlık ilişkilerinin gelişimini destekleyen faktörlerin yanı sıra bu ilişkileri engelleyebilecek çeşitli etkenlere de dikkat çekmektedir (Burton, 2001). Bu etkenler arasında cinsiyet, oyun davranışları, sosyal ve duygusal yeterlilikler ile sosyal beceriler yer almaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde, çocukların aynı cinsiyetten arkadaş edinme eğiliminde oldukları belirtilmektedir (Gülay-Ogelman, 2018). Bu dönemde erkeklerin, kızlara kıyasla daha büyük gruplarla etkileşim kurarak daha fazla arkadaş edindiği gözlemlenmiştir (Benenson, 1994).

Anaokulu ortamları, çocukların ilk kez bir akran grubunun parçası olarak diğer çocuklarla düzenli etkileşimde buldukları önemli bağlamlardır. Bu ortamlar, çocukların arkadaşlık kurmayı öğrendiği, itibar kazandığı ve sosyal becerilerini geliştirdiği yerlerdir (Vlachou vd., 2011). Ayrıca bu ortamlar, çocukların duygusal bağa dayalı, kalıcı ikili ilişkiler kurmasını da desteklemektedir. Oyun arkadaşları, genellikle çocukların bu tür kalıcı ve anlamlı bağlar oluşturduğu kişiler arasında yer alır (BEAZİDOU Botsoglou, 2016). Duygusal bağlara dayalı arkadaşlıklar, çocukların birbirlerine karşı daha fazla olumlu davranış göstermesine, aralarındaki sevginin artmasına ve ilişkilerinin derinleşmesine katkı sağlar (Cranley-Gallagher, 2013). Akran kabulü de bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Çok sevilen çocukların, arkadaşlık tekliflerinin karşılıksız kalma olasılığı daha düşüktür; buna karşın dışlanan veya olumsuz geri dönüş alan çocuklar, uyumsuz davranışlar sergileme eğiliminde olabilir (Parker & Asher, 1993). Bununla birlikte, bireysel özellikler, anne-baba tutumları ve aile içi ilişkiler de çocukların arkadaşlık ilişkilerini etkileyen diğer önemli faktörler arasında yer alır. Örneğin, demokratik ebeveynlik tutumlarının, çocukların sosyal ilişkilerinde olumlu etkiler yarattığı görülmektedir (Marccone vd., 2015). Farklı özelliklere sahip pek çok akran ile karşılaşan çocuklar, arkadaşlarını tesadüfi bir şekilde seçmemektedirler. Bu akranlar içerisinde bir kısmı ile gerçek arkadaşlık ilişkisi kurmayı tercih etmektedirler. Bu seçimde rol oynayan faktörün benzerlik olduğu, çocukların kendilerine benzeyen akranlarla arkadaşlık ettikleri gözlenmektedir. Bu benzerlikler arasında yaş, cinsiyet, etnik köken, benzer ilgi alanları ve tercihler ile süreklilik en temel olanlardır (Beyazkürk vd, 2007; Sebanc vd., 2007). Küçük çocuklar, arkadaşlık kavramını daha büyük yaşta çocuklar kadar derinlemesine tanımlayamayabilirler. Örneğin, küçük çocuklar arkadaşlarını sadece birlikte oynadıkları akranlar olarak görebilirken, daha büyük çocuklar duygusal karşılıklılık, güven ve sadakat açısından arkadaşlarını daha derin bir şekilde tanımlarlar (Bigelow, 1977).

Küçük çocukların akran etkileşimlerinin olumlu olarak şekillenmesinde, eğitimcilerin rolü büyük önem taşımaktadır. Carter ve Nutbrown'un (2016) "Arkadaşlık Pedagojisi" kavramı, çocukların arkadaşlık ilişkilerine yönelik bakış açılarını ve gelişimlerini daha yakından inceleyerek, bu alanda eğitimcilerin etkili bir rol oynayabilecekleri bir çerçeve sunmaktadır. Arkadaşlık Pedagojisi' ne göre, çocuklar arasındaki sosyal etkileşimlere duyarlı olan eğitimciler, çocuklara sosyal ve duygusal becerilerini daha etkili bir şekilde geliştirme fırsatı tanırlar. Bath (2009), eğitimcilerin duygusal anlayışa rehberlik etmelerinin ve çocukların ilgi alanları etrafında bağlantılar kurmalarını desteklemelerinin, yeni arkadaşlıkların oluşmasına önemli katkılar sunacağını savunur. Bu nedenle, çocuklar arasında ortak faaliyetler ve zaman içinde gerçekleşen etkileşimler aracılığıyla kurulan arkadaşlıkların temelinin bu unsurlarla oluştuğunu öne sürer. Benzer şekilde, Roberts-Holmes (2015), oyun ve işbirlikçi çalışma için ayrılan zamanın, duygusal ve sosyal yönlerini güçlendirmek için daha fazla fırsat anlamına geldiğini vurgulayarak, eğitimcilerin bu alanlara yönelik çaba harcamalarının önemini ifade etmektedir. Çocukların okul çağına geldiğinde, arkadaşlık becerileri genellikle diğer gelişim alanlarına göre daha az öncelikli görülebilmektedir (Hollingsworth & Buysse 2009). Ancak, son yıllarda yürütülen araştırmalar, arkadaşlık ilişkilerinin çocukların çok yönlü gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır (Denham, 2006; Hortaçsu, 2002; Marccone vd., 2015). Arkadaşlık ilişkilerinin artması, çocukların daha fazla kişiyle etkileşime girmelerini ve bu süreçte farklı duygu durumlarını anlamalarını sağlar, bu da duygusal ve sosyal deneyimlerini erken yaşlardan itibaren zenginleştirmektedir (Özyürek, 2017). Bu bağlamda, olumlu arkadaşlık ilişkilerinin çocuklar üzerindeki gelişimsel ve davranışsal etkileri göz önüne alındığında, arkadaşlık becerilerinin desteklenmesine ve arkadaşlık ilişkilerinin etkilerinin

detaylı bir şekilde incelenmesi önemli görülmektedir (İleri & Gültekin-Akduman, 2019; Öztürk & Kutlu, 2017).

Daha önceki tartışmalara dayanarak, alan yazında arkadaşlık becerileri ve ilişkileri üzerine yürütülmüş araştırmaların olduğu görülse de, çocukların gözünden arkadaşlığın dinamiklerini inceleyen çalışma sayısının az olduğu söylenebilir (Atış-Akyol & Güney-Karaman, 2020; Antonopoulou vd., 2021). Arkadaşlık ilişkileri üzerine yapılan araştırmalar, bu bağın çocukların sosyal ve duygusal gelişimi üzerindeki önemini ortaya koymakla birlikte, çocukların kendi bakış açılarıyla arkadaşlık kavramını nasıl anlamlandırdıklarına dair daha fazla keşfe ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda, bu araştırmanın temel amacı, 4-6 yaş grubundaki çocukların yakın arkadaşlık algılarını derinlemesine incelemektir. Çocukların yakın arkadaşlıklarına dair algıları, cinsiyet seçimleri, arkadaşlık tanımları, oyun tercihleri, çatışma çözme yöntemleri ve arkadaşlıkla ilişkili ortamlar gibi unsurlar üzerinden ele alınarak araştırmanın hedefi kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Çocukların yakın arkadaşlık algısını anlamak amacıyla aşağıdaki alt amaçlara odaklanılmıştır:

1. Çocuklar, yakın arkadaşlığı ilişkin bakış açıları nasıldır?
2. Çocuklar yakın arkadaşları ile en çok hangi aktiviteleri yapmaktan hoşlanmaktadır?
3. Çocuklar, çatışma anlarında hangi duygusal tepkileri göstermektedir?
4. Çocuklar, yakın arkadaşlarıyla çatışma durumlarını nasıl çözmektedir?
5. Çocuklar yakın arkadaşlıklarını en çok hangi ortamlarla ilişkilendirmektedir?

Yöntem

4-6 yaş çocukların yakın arkadaşla ilişkin algıları incelenirken temel nitel araştırma deseninden yararlanılmıştır. Temel nitel araştırmaların amacı, insanların deneyimleri nasıl yorumladıklarını ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını ortaya çıkarmaktır (Merriam & Tisdell, 2016). Bu çalışma ile de küçük çocukların yakın arkadaş kavramını nasıl deneyimlediği ve nasıl anlamlandırdığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Burdur ilinde okul öncesi eğitim almakta olan 25 çocuk oluşturmaktadır. Üç farklı okul öncesi kuruma devam eden 4-6 yaş grubu çocuklar tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen çocuklardan görüşmeye katılmaya gönüllü olan 25 çocuk (14 kız, 60%, 11 erkek 40%, ortalama= 5.2 yaş, SD=0.86, yaş aralığı=4-6) çalışma grubuna dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların 14'ü bir yıldır, 8'i iki yıldır okul öncesi eğitimi almakta olup 4 çocuk ise okul öncesi eğitime yeni başlamıştır.

Veri toplama araçları

Çalışmada veriler yarı-yapılandırılmış görüşme formu yolu ile toplanmıştır. Çalışmanın hazırlık aşamasında araştırmacılar tarafından alan yazın taranarak hazırlanan sorular uzman görüşü için üç öğretim üyesine gönderilmiştir. Uzman görüşü sonrası gerekli düzeltmeler yapılarak hazırlanan form üzerinden bir okulda iki çocukla soruların anlaşılabilirliği için pilot çalışma yapılmıştır. Nihai hali 11 sorudan oluşan açık-uçlu sorular ile çocukların görüşleri alınmıştır. Çocuklarla görüşmeler esnasında çiz, yaz-anlat tekniği ile de çocukların yakın arkadaşlarıyla bir günlerini tasvir etmeleri istenmiştir. Bu teknik, çocuklara normalde kendi yetkinlik alanlarının ötesinde düşünülen konular hakkındaki düşüncelerini gösterme fırsatı verir (Mair & Kierans 2007). Herhangi bir kavrama yönelik algının ortaya çıkarılmaya

çalışıldığı araştırmalarda sıklıkla kullanılan çiz, yaz-anlat tekniği daha çocuk merkezli bir yaklaşımı yansıtan çizimlerin kullanımını içerir. Çocukların yakın arkadaşlarıyla kendilerini resmettikleri çizimleri sürecinde yöneltilen sorulara verdikleri cevapları kaydedilmiştir.

Görüşme soruları

Çocukların arkadaşlık kavramlarını betimlemeleri için sözlü olarak “*en iyi arkadaşın var mı? Kaç tane en iyi arkadaşın var? En iyi arkadaş sence ne demek?*” gibi çocukların arkadaşlıklarının genel özelliklerine odaklanmak için tasarlanmış sorular sorulmuştur. Çocukların en iyi arkadaşlığı betimlemelerine destek olacak “*onunla en çok ne yapmaktan hoşlanırsın? Birlikte neler yaparsınız?*” soruları sorulmuştur. Çatışma soruları ise arkadaşlık kalitesinin olumsuz bileşenine değinmek için eklenmiştir. “*En iyi arkadaşına üzüldüğün ya da kızdığın zamanlar oluyor mu? Arkadaşın ne yaparsa üzülürsün? Arkadaşın ne yaparsa kızarsın? Peki, o ne yaptığınla onunla barışırsın? Ya da üzüntün/kızgınlığın gider?*” şeklinde sorular yöneltilmiştir. Son olarak çocukların arkadaşlık ilişkilerini ortam ile ilişkilendirip ilişkilendirmediğini ortaya koymak amacı ile “*Arkadaşlarıyla genellikle nerelerde tanışırsın? Arkadaşlar sadece okullarda mı olur? Okuldan başka nerede arkadaşlarımız vardır?*” şeklinde sorular sorulmuştur. Ardından en iyi arkadaşınla ilgili bir resim çizer misin? Sorusu yöneltilmiştir.

Verilerin toplanması ve analizi

Araştırmada Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’ndan (Karar No: 2023/402) gerekli izinler alındıktan sonra ebeveynlerinden gönüllü katılım formu toplanan çocuklar ile araştırmacı görüşmeler yapmıştır. Araştırmada veriler 2023-2024 eğitim-öğretim yılı Kasım Ayı içerisinde toplanmıştır. Araştırmacı çocuklar ile sınıf içerisinde sessiz bir ortamda her bir çocuk ile yaklaşık 20 dakikalık görüşmelerini yapmıştır. Görüşmeler esnasında çocuklara yakın arkadaşlarıyla neler yapmaktan hoşlandıkları sorulmuş ve resmetmeleri istenmiştir. Çocuklar resimlerini çizerken araştırmacı çocuklara görüşme sorularını yöneltilmiş ve cevapları kaydetmiştir. Çocukların çizimleri içerik analizine dahil edilmemiştir. Çocukların çiz, yaz-anlat tekniği ile görüşmelerdeki cevapları düşüncelerini daha ayrıntılı ve özgürce ifade etmelerine yardımcı olmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu teknik ile çocukların sözel yanıtlarıyla sınırlı kalmayıp düşüncelerini görsel bir formda ifade etmelerine olanak tanıyarak, anlatım derinliğini arttırmak hedeflenmiştir. Resim çizme süreci çocukların düşüncelerini ifade etmede ilave bir yol sağlarken, aynı zamanda onların duygusal ve bilişsel yansımalarını daha derinlemesine incelememize de yardımcı olmuştur. Çizimler, çocukların kendi ifadeleriyle birleştirildiğinde görüşme sorularına daha kapsamlı yanıtlar sunulmuştur. Görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile tema ve alt kategoriler halinde çözümlenmiştir.

Araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği

Araştırmanın betimsel geçerliliği kapsamında veri toplama sürecinde edinilen tüm bilgiler birebir kaydedilmiştir. Maxwell (1992) araştırmanın geçerliliği kapsamında “verilerin doğru şekilde aktarımını” ifade etmektedir. Araştırmanın güvenilirliği kapsamında iki farklı araştırmacı tarafından veriler temalaştırılmış, çeşitleme sağlanmış ve araştırmacıların temaları karşılaştırılarak nihai haline

birlikte karar verilmiştir. Elde edilen bulgular aktarılabiliği sağlamak amacıyla katılımcılardan alıntılar verilerek sunulmuştur. Araştırmaya katılan katılımcılar (C1), (C2), (C3) vb. şeklinde isimlendirilmiştir.

Bulgular

Sayfa | 2956

Çocukların yakın arkadaşlığa ilişkin algılarını keşfetmeyi amaçlayan bu çalışmada, elde edilen verilerden üç tema öne çıkmıştır. Bu temalar, çocukların yakın arkadaşlığa ilişkin bakış açıları, yakın arkadaşlıklarında karşılaştıkları çatışma durumları ve çözme yöntemleri, ayrıca arkadaşlık ile ilişkilendirilen ortamlardır.

Çocukların yakın arkadaşlığa ilişkin bakış açıları

Bu tema, çocukların yakın arkadaşlık kavramını nasıl tanımladıklarını anlamayı amaçlamaktadır. Araştırmada, çocuklara yakın arkadaşlıklarını tanımlamaları için altı soru sorulmuş ve elde edilen yanıtlar üç ana kategori altında toplanmıştır: birinci kategori “cinsiyet tercihleridir”. Çocukların 9’u bir yakın arkadaşı olduğunu, 6’sı iki yakın arkadaşı olduğunu ve diğer çocuklar ise 3 ve daha fazla arkadaşı olduğunu belirtmiştir. Çocukların her üç yaş grubunda da çoğunlukla aynı cinsiyetten en iyi arkadaşı olduğunu söylemiştir. 4 yaş grubundaki kız çocukları n=5, 5 yaş grubunda n=4, 6 yaş grubunda ise n=4 aynı cinsiyet olduğu görülmektedir. Her iki cinsiyetten arkadaşı olduğunu ifade eden ise tek bir çocuk bulunmaktadır. Araştırmaya katılan çocukların hepsi bir arkadaşı ve en az bir yakın arkadaşı olduğunu belirtmiştir.

İkinci kategori ise “yakın arkadaşlık betimlemeleri”dir. Çocukların yakın arkadaşlık kavramını tanımlarken kullandıkları ifade ve betimlemeler bu kategori altında toplanmıştır. Bu kategori, çocukların yakın arkadaşlık kavramını nasıl anlamlandırdıklarını ve arkadaşlık ilişkilerini nasıl algıladıklarını gösterir. Çocukların Yakın Arkadaşlık Betimlemeleri ise Tablo 1’de özet halinde sunulmuştur.

Üçüncü kategori ise “birlikte yapmaktan hoşlandıkları aktiviteler” olarak belirlenmiştir. Bu kategori, çocukların yakın arkadaşlarıyla birlikte yapmaktan hoşlandıkları aktiviteleri içermektedir. Çocukların sosyal etkileşimleri bağlamında arkadaşlarıyla paylaştıkları aktiviteler, arkadaşlık ilişkilerinin içeriğini anlamak açısından önemlidir. Bu kategoriye ilişkin kodlar ise Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Çocukların yakın arkadaşlık betimlemeleri

Kategori	Yaş grubu	Kod	n	Katılımcı kodları
Yakın arkadaş	4 yaş	Oyun oynamaktır	4	C4, C13, C14, C21
		Paylaşmaktır	2	C9, C15
		Eğlenmektir	2	C4, C20
		Barışmaktır	1	C15
	5 yaş	Oyun oynamaktır	3	C1, C2, C10
		Sevgidir	2	C6, C24
			1	C2

	Güzelliktir	1	C16
	Küsmemektir	1	C5
	Paylaşmaktır	1	C24
	Mutlu olmaktır		
	Oyun oynamaktır	4	C19, C8, C11, C22
	Sevgidir	3	C12, C17, C25
	İyiliktir	2	C3, C18
	Yardımlaşmadır	3	C7, C23
	Paylaşmaktır	2	C11, C23
	Eğlenmektir	1	C18
	Dinlemektir	1	C22
	Dostluktur	1	C19
Sayfa 2957	6 yaş		

Tablo 1 incelendiğinde çocukların yakın arkadaşlarını betimlerken her bir yaş grubunda çoğunlukla oyun oynamayı arkadaşlık olarak tanımlamışlardır. Çocukların yaşları yükseldikçe arkadaşlık tanımlarındaki farklılıkların arttığı gözlenmiştir. 4 yaş grubu çocuklar çoğunlukla arkadaşlığı oyun oynamak (n=4) olarak tanımlamışlardır. Örneğin C4 arkadaşlığı şu şekilde tanımlamıştır: “Benimle oyun oynayanlar benim arkadaşım olur, benimle eğlenceli vakit geçirirler.”

Şekil 1. C4'ün ve C2'nin arkadaşlık tasviri

Dört yaşındaki C4 Şekil 1'de arkadaşını anlatırken ve çizimlerken sadece bir arkadaşını diğerlerinden ayırt ediyor ve onun gitmesini, başkalarıyla oynamasını istemiyor. Onun için arkadaşlık birlikte oyun oynayabileceği, onu hiç bırakmayacağı, onunla mutlu olabileceği kişiler olarak tasvir ediyor.

5 yaş grubu çocuklar arkadaşlık betimlemelerini çeşitlendirerek oyun oynamak (n=2), sevgi (n=2), güzellik gibi tanımlamalardan bahsetmişlerdir. C2 yakın arkadaşlığı "güzellik" olarak ifade etmiş ve Şekil 1'deki resminde görüldüğü üzere kendine yakın hissettiği arkadaşının elini tuttuğunu şu sözlerle ifade etmiştir: "Dicle ve Beyza'yı çizdim. Onlar benim en iyi arkadaşlarım ama en çok Dicle'yi sevdiğim için Dicle'yle el ele tutuştuk". 6 yaş grubunda ise çocuklar oyun oynamak (n=4), sevgi (n=3), iyilik (n=2) ve paylaşma (n=2) olduğunu ifade etmişlerdir. 6 yaşındaki C12 yakın arkadaşlığı tasvir ederken "En iyi arkadaşım ile oyun oynuyorum diye kendimi çok mutlu hissediyorum." ifadesini kullanmıştır.

Çocukların arkadaşlığa ilişkin algılarını belirlemede birlikte yapmaktan hoşlandıkları aktivitelere ilişkin sorular sorulmuş ve çocuklar çoğunlukla arkadaşları ile oyun oynamaktan (n=16), oyuncak paylaşmaktan (n=3), resim yapmaktan (n=2), iyiliklerden (n=2), sürprizlerden (n=1) ve bahsetmişlerdir. Birlikte yapmaktan hoşlandıkları aktiviteler kategorisine ilişkin cevapları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Çocukların birlikte yapmaktan hoşlandıkları aktiviteler

Kategori	Yaş grubu	Kod	n	Katılımcı kodları
Aktiviteler	4 yaş	Dramatik oyunlar (evcilik, bebek, , dinozor, araba)	5	C4, C14, C20
		Hareketli oyunlar (koyalamaca, saklambaç, tırmanmak)	4	C4, C9, C15, C20
		Sanatsal aktiviteler (boya yapmak, resim yapmak, topraktan çamur yapmak)	3	C13, C15, C21
	5 yaş	Hareketli oyunlar (koyalamaca, saklambaç, seksek, yakan top, yerden yüksek)	10	C1, C2, C6, C16, C24
		Dramatik oyunlar (evcilik, bebek, araba)	5	C1, C2, C5, C16
		Sanatsal aktiviteler (boyama yapmak)	2	C6, C10
		Park oyunları (salıncakta sallanmak)	1	C10
		Bilgisayar oyunları	1	C1
	6 yaş	Hareketli oyunlar (koyalamaca, saklambaç, yerden yüksek, top)	9	C19, C3, C8, C11, C22, C12, C25, C7
		Dramatik oyunlar (evcilik, bebek, araba, askercilik, polis oyunları)	5	C18, C22, C17, C7
		Blok oyunları (blok yapmak, kule yapmak)	2	C7, C11
		Araçlı oyunlar (scooter sürmek)	2	C8, C25
		Zeka oyunları (satranç)	1	C1
		Manipülatif oyunlar (lego)	1	C23
Diğer (hayvanlarla oynamak, yaramazlık yapmak, çizgi film izlemek)		2	C19, C18, C22	

Tablo 2'de çocukların yanıtlarına bakıldığında 4 yaş grubu çocukların en çok dramatik oyunları (n=5), 5 yaş grubu çocukların (n=10) ve 6 yaş grubu çocukların (n=9) en çok hareketli oyunları tercih ettikleri görülmüştür. C22 arkadaşlarıyla en çok hareketli oyunlar oynamayı sevdiğini şu şekilde ifade etmiştir: "Koşmalı oyunlar oynadığımız için, koşarak ve hareketli oyunları oynadığım için seviyorum.". Dramatik oyunlar kodu altında C21 arkadaşlarıyla evcilik oynamayı sevdiğini ve resim yapmaktan hoşlandığını ifade etmiştir.

Şekil 2. C22 ve C21'in arkadaşlarıyla sevdiği oyunlar

C22 ise arkadaşlığı hareketli oyunlar ile ilişkilendirmiş ve şu şekilde ifade etmiştir: “Arkadaşım la çim halısında futbol oynuyoruz. Güneşli güzel bir gün ikimizde birbirimizle futbol oynadığımız için gülüyoruz.” C21 resmiyle ilgili arkadaşıyla en çok neler yapmayı sevdiğini şu şekilde ifade etmiştir: “Arkadaşım la sarılıyor. Gökkuşaağı, çiçekler, kelebekler, ağaçlar var.” C21 güzel resim çizdiği için yakın arkadaşıyla resim çizmekten ve evcilik oynamaktan hoşlandığını ifade etmiştir.

Yakın arkadaşlığa ilişkin çatışma durumları ve çözme yöntemleri

Bu tema, çocukların yakın arkadaşlarıyla yaşadıkları çatışma durumlarını ve bu çatışmaları çözme yöntemlerini anlamayı amaçlamaktadır. Görüşmelerde çocuklara çatışma anında hissettikleri duygular, yaşadıkları anlaşmazlıklar ve bu durumları nasıl çözdüklerine dair dört soru sorulmuştur. Yanıtlar, üç ana kategori altında toplanmıştır: Duygusal tepkiler olarak üzüntü ve kızgınlık iki farklı kategori olarak ayrılmaktadır. Çocukların çatışma anında verdikleri duygusal tepkiler bu kategoriler altında incelenmiştir. Çocuklar, çatışma sırasında üzünlük, kızgınlık gibi duygular yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu, çocukların yakın arkadaşlık ilişkilerinde duygusal tepkilerini nasıl ifade ettiklerini ve arkadaşlık bağlarını duygusal olarak nasıl deneyimlediklerini anlamak açısından önemlidir. Üçüncü kategori ise “çatışma çözme yöntemleri”dir. Bu kategori, çocukların çatışmaları nasıl çözdüklerine dair ifadeleri kapsamaktadır. Çocuklar, çatışmalarını bazen duygusal bir dille ifade ederken, bazen de sorun çözme yollarına dair stratejiler sunmuşlardır. Bu temaya ilişkin tüm kategoriler ve kodlar Tablo 3’te özetlenmiştir.

Arkadaşları ile çatışma durumları ile ilgili dört yaş grubu çocuklar çoğunlukla üzünlük ya da kızgınlık hissettiklerini (n=6), beş yaş grubu çocuklardan üçü çatışma yaşadıklarını, üçü yaşamadıklarını ve biri ise bazen çatışma yaşadıklarını belirtmişlerdir. Altı yaş grubu çocukların çoğunluğu çatışma yaşarken (n=8) bir kısmı yaşamadıklarını (n=3) ifade etmişlerdir. Bir örnek ifade olarak Ç23 çatışma yaşamadıklarını şu cümleyle ifade etmiştir “üzüntüm olmuyor neden olsun ki biz birbirimizi çok seviyoruz”. Ç22 ise “üç kişilik oyunlarda arkadaşım benimle az oynarsa üzülüyorum” şeklinde sıkıntı yaşadığı durumu özetlemiştir.

Çocukların çatışma çıkan durumlara ve çatışma sonrasında nasıl çözüm getirdiklerine dair cevapları Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3.
Çocukların çatışma durumları ve çözme yöntemleri

Kategori	Yaş grubu	Kod	n	Katılımcı kodları	
Üzüntü	4 yaş	Benimle oynamadığında	5	C4, C9, C13, C14	
		Kişisel saygısızlık (itme-vurma)	4	C15, C20, C21	
	5 yaş	Benimle oynamadığında	3	C1, C5, C16	
		Kişisel saygısızlık (bağırma, vurma)	3	C6, C10, C16	
		Bana küerse	2	C2, C24	
	6 yaş	Benimle oynamadığında	6	C3, C12, C17, C7, C23	
		Kişisel saygısızlık (itme-vurma)	3	C18, C22, C25	
		Bana küerse	3	C8, C11	
		Oyuncağımı alırsa	1	C19	
	Kızgınlık	4 yaş	Kişisel saygısızlık (kavga etmek, itme-vurma)	3	C9, C13, C15
			Benimle oynamadığında		
			Oyuncak paylaşmadığında	1	C4
Yaramazlık yaptığında veya oyuncakımı kırdığında			1	C20	
5 yaş			2	C14, C21	
		Kişisel saygısızlık (itme-vurma, yaptığı bir şeyi bozma)	3	C5, C10, C16	
			2	C2, C6	
6 yaş		Oyuncağımı kırdığında			
		Benimle oynamadığında	1	C24	
		Tabletini vermezse	1	C1	
Çatışma sonrası çözme yöntemleri		4 yaş	Kişisel saygısızlık (itme-vurma, bağırma, kötü söz)	6	C3, C18, C11, C12, C25, C7
			Başkalarıyla oynarsa	2	C23, C25
	Beni sevmezse		1	C17	
	Oyuncağımı kırdığında veya izinsiz aldığı		2	C8, C22	
	5 yaş	Oyuncağımı paylaşmazsa	1	C1	
		Oyun oynarsa	4	C4, C9, C13, C15	
		Özür dilerse	3	C14, C20, C21	
	6 yaş	Sarılırsa	1	C15	
		Özür dilerse	3	C2, C6, C10	
		Oyun oynarsa ve paylaşır	3	C5, C24, C1	
		Hediye alırsa	2	C6, C16	
	6 yaş	Özür dilerse	8	C3, C18, C11, C12, C17, C25, C7	
Sarılırsa		2	C15, C22		
Konuşursa		1	C23		
Oyuncağımı geri verirse		1	C19		
	Oyun oynarsa	1	C8		

Tablo 3 incelendiğinde tüm yaş gruplarındaki çocuklar benzer şekilde arkadaşları onlar ile oynamadıklarında üzüleceklerini ifade etmişlerdir. 4 yaş grubu çocuklar arkadaşları tarafından saygısızlığa uğradıklarında hem üzüntü (n=4) hem de kızgınlık duyacaklarını (n=3) belirtmişlerdir. Benzer şekilde beş grubu çocuklarda onları en çok üzecek veya kızdıracak davranışların itme/vurma, bağırma gibi kişisel saygısızlık içeren davranışlar olacağını söylemişlerdir. Beş yaşındaki Ç9 arkadaşının ona bağırınca üzüldüğünü ağladığını söylemiştir. Altı yaş grubu çocuklar üzüntü ve kızgınlıklarını ifade etmek için daha fazla içerik sunmuşlardır. Arkadaşları oynamadığında üzüleceklerini (n=6), kişisel saygısızlık içeren davranışların ise çoğunlukla onları kızdıracığını (n=6) ifade etmişlerdir. Örneğin altı yaşındaki Ç17 üzüntüsünü şu şekilde ifade etmiştir: “Bazen arkadaşım dışarıda oynamak istiyor ben evde oynamak istiyorum. Beni dinlemeyip dışarı çıkınca üzülüyorum.”

Çatışma sonrası çözüm yöntemlerine bakıldığında dört yaş grubu çocuklar oyun oynarsa barışacaklarını ifade ederken, beş yaş ve altı yaş çocuklar ise genellikle arkadaşı özür dilerse barışacaklarını ifade etmişlerdir. Örneğin; C2 çatışma için üzüntüsünü şu şekilde ifade etmiştir: “En sevdiğim oyuncağımı ya da arabamı kırarsa çok üzülürüm.” Çatışma sonrasında arkadaşı özür dilerse üzüntüsünün geçeceğini ifade etmiştir. 6 yaş çocuklar genellikle özür dilemenin çatışma çözümü için yeterli bir ifade olduğunu söylemişlerdir. 4 ve 5 yaş grubu çocuklar için özür dilemenin yanı sıra oyun oynamaya devam etmenin de çatışma için bir çözüm yolu olduğu yönünde söylemler dikkat çekmektedir. Çocuklar bu tema altında ilişkili çizimlerde bulunmamışlar ve mutlu oldukları anları paylaşmışlardır.

Yakın arkadaşlıklar ile ilişkilendirilen ortamlar

Bu tema, çocukların yakın arkadaşlıklarını hangi fiziksel ve sosyal ortamlarla ilişkilendirdiklerini anlamayı amaçlamaktadır. Görüşmelerde çocuklara yakın arkadaşlarını hangi ortamlarda gördükleri ve bu ortamların arkadaşlıkları açısından ne anlama geldiğine dair üç soru sorulmuş; yanıtlar "Ortamlar" kategorisi altında çözümlenmiştir. Çocukların yakın arkadaşlık ilişkilerini ilişkilendirdikleri mekanlar bu kategori altında incelenmiştir. Bulgulara göre, dört yaş grubu çocuklar arkadaşlıklarını çoğunlukla park gibi dış mekanlarla ilişkilendirirken, beş ve altı yaş grubu çocuklar yakın arkadaşlıklarını daha çok okul ortamıyla ilişkilendirmiştir. Bu sonuç, çocukların yaş ilerledikçe sosyal bağlarını yapılandırdıkları ortamların değiştiğini göstermektedir. Bu tema, çocukların arkadaşlık ilişkilerinde kendilerini hangi ortamlarda rahat hissettiklerini ve yakınlık kurdukları yerlerin arkadaşlık deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini anlamak açısından önem taşımaktadır. Çocukların verdikleri yanıtlar, Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4.

Çocukların yakın arkadaşlarını ilişkilendirdikleri ortamlar

Kategori	Yaş grubu	Kod	n	Katılımcı kodları
Ortamlar	4 yaş	Parkta	4	C13, C14, C15, C20
		Evde/misafirlikte	2	C20, C21
		Dışarda (yolda, sokakta)	2	C20, C21
		Okulda	1	C4

5 yaş	Okulda	4	C1, C6, C16, C24
	Parkta	3	C1, C5, C16
	Apartman/mahalle/komşu	3	C6, C16, C1
	Köyde	3	C2, C5, C10
6 yaş	Okulda	6	C11, C22, C12, C17, C23, C7
	Parkta	4	C3, C12, C19, C25
	Apartman/mahalle/komşu	2	C8, C19
	Evde/misafirlikte	2	C18 ,C23
	Köyde	1	C3

Tablo 4'te görüldüğü üzere çocukların arkadaş edindikleri ortamlar her yaş grubunda genellikle benzer kodlar altında toplanmıştır. Dört yaş grubu çocuklara bakıldığında dört farklı mekanda ve çoğunlukla parkta (n=4) arkadaş edindiklerini ifade etmişlerdir. C1 anaokuluna gitmesine rağmen yakın arkadaşlıkların parkta ve apartmanda olacağından bahsetmiş ve yakın arkadaşlıklar kurduğu ortamları şu şekilde ifade etmiştir: “Yakın arkadaşlar parkta olur bir de komşularımız vardır.” Ayrıca C1 arkadaşı ile bir gününü çizerken park temasını kullanmıştır. Benzer şekilde dört yaşında olan C2 yakın arkadaşların köyde ve misafirlikte olduğunu ifade etmiştir. Bu durum beş ve altı yaşın yanıtlarında farklılaşmıştır. Beş ve altı yaş grubu çocuklara bakıldığında çoğunlukta okulda arkadaş edindiklerini ifade etmişlerdir. Bulgular okul öncesi eğitime yeni başlayan çocukların “okul” ortamından daha az bahsettiklerini göstermektedir. Şekil 3'te de görüldüğü üzere C14 arkadaşıyla parkta oynadığını ifade etmiştir: “Yakın arkadaşım kum havuzunda parkta oynuyorum”, C4 ise arkadaşıyla okulda etkinlik yapmayı sevdiğini ifade eden ve dört yaş grubunda okul ortamını söyleyen tek çocuktur.

Şekil 3. C14 ve C4'ün arkadaşlarıyla oynamayı sevdiği ortamlar

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın temel amacı 4-6 yaş çocukların yakın arkadaşlığa ilişkin algılarını keşfetmektir. Çocukların yakın arkadaşlık algılarını keşfederken üç tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar yakın arkadaşlık ile ilgili bakış açıları, yakın arkadaşları ile yaşadıkları çatışma ve çözüm yolları ile arkadaşlık kurdukları

ortamlardır. Ayrıca araştırmanın bulguları doğrultusunda çocukların yaşlarına göre arkadaşlık algılarındaki farklılıkları da ortaya çıkmıştır. Veriler yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmış ve görüşmeler esnasında çocukların en iyi arkadaşlarıyla bir günlerini çizdikleri resimler aracılığıyla daha ayrıntılı cevaplar vermelerine olanak sağlanmıştır.

Sayfa | 2963

Çocukların görüşme sorularına verdikleri yanıtlardan çocukların en iyi arkadaşlarının çoğunlukla aynı cinsiyetten olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen sonuçlar, yaşlarına bakılmaksızın çocukların arkadaşlarından benzer beklentilere sahip olduklarını ve ortak ilgi alanlarının önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Yaş ilerledikçe ise arkadaşlığın, çocuklar için bir destek mekanizması olarak nitelendirildiği göze çarpmaktadır. Örneğin, dört yaş grubundaki çocuklar genel olarak arkadaşlığı oyun oynamak ve eğlenmek gibi faaliyetlerle ilişkilendirirken, altı yaş grubundaki çocuklar ise arkadaşlık ilişkilerini iyilik yapmak ve yardımlaşmak gibi ihtiyaç duydukları durumlarda destekleyici özelliklere vurgu yaparak tanımlamışlardır. Bu durum, yaş ilerledikçe çocukların arkadaşlıktan şefkat beklentisinin arttığını göstermektedir. Alan yazın da okul öncesi dönem çocuklarının arkadaş tercihlerinde büyük oranla kendi hemcinslerini tercih ettiklerini gösteren farklı çalışmaların da olduğu görülmektedir (Antonopoulou vd., 2021; Gülay- Ogelman, 2018, Park & Park 2016; Wang vd., 2019). Benzer sonuçlar altı yaş grubu çocukların arkadaşlığı oyun, sevgi ve iyilik olarak kavramsallaştıran Atış-Akyol ve Güney- Kahraman'ın (2020) çalışmasında görülmektedir. Antonopoulou ve diğerleri (2022) yaşların ilerledikçe çocukların arkadaşlarından şefkat ve iyilik beklentilerinin arttığını özellikle 5. ve 6. Sınıfa devam eden çocukların sevgilerini açıkça ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Genel olarak mevcut çalışmaya katılan çocuklar yakın arkadaşlıkla ilgili oyun oynamak, paylaşmak, sevgi, eğlenmek gibi prososyal davranışlara vurgu yapmışlardır. Quinn & Hennessy (2010) okul öncesi çocukların karşılıklı ve ortak beklentili yakın arkadaşlıkları vurguladığı çalışmasında benzer sonuçlar bulunmuştur. Örneğin; Büyükbiçer ve Ulutaş (2018) çalışmalarında yakın arkadaşların aynı oyunları oynamaktan keyif aldıklarını bulmuşlardır. Bu bulgular literatür ile uyumlu sonuçlar göstermektedir. Çocukların aynı oyunları oynamaktan keyif alması için ortak zamanlara ihtiyaçları vardır. Oyun yoluyla farklı yeteneklere ve becerilere sahip çocuklar seçkisiz şekilde ortak etkinliklerde buluşurlar (Yıldırım, 2022). Küçük çocukların arkadaşlık ilişkilerini güçlendirmek için okullarda oyun zamanları veya serbest zamanlar tek fırsat olabilir (Roberts- Holmes, 2015; Wang vd., 2019). Oyun ve arkadaşlığın bu derece iç içe olduğu bir gelişim sürecinde yapılandırılmamış oyun zamanları planlamak ve kendi kendilerine oyun oynamalarını destekleyerek öğrenme süreçlerine katkıda bulunmak, akran ilişkilerinin güçlenmesini destekleyebilir (Carter, & Nutbrown, 2016).

Mevcut çalışmada, çocukların yaş gruplarına göre oyun tercihleri konusunda önemli bulgular elde edilmiştir. Dört yaş grubundaki çocuklar genellikle dramatik oyunları tercih ederken, beş yaş ve üzerindeki çocuklar daha çok saklambaç, kovalamaca gibi hareketli oyunları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, çocukların en iyi arkadaşları ile bir günlerini tasvir ettikleri çizimler ile birlikte görüşme sorularına verdikleri yanıtlar incelendiğinde; sokakta, parkta ve bahçede oynadıkları oyunlar görülmektedir. Daha büyük çocukların fiziksel olarak ilgi çekici ve sosyal olarak etkileşimli oyun biçimleri aradığını, buna karşılık daha küçük çocuklar genellikle hayal gücü gerektiren senaryolar ve rol yapma içeren dramatik oyunları tercih etme eğiliminde olduğu söylenebilir. Bu bulgular, alan yazındaki daha önce yürütülen farklı çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sapsağlam (2018) tarafından yapılan bir araştırma, çocukların oyun tercihlerinin yaşlarına göre değiştiğini ortaya koymuş, küçük yaş

gruplarındaki çocukların geleneksel oyunları tercih ettiğini, ancak yaş büyüdükçe elektronik araçlarla oynanan online oyunlara ilgi gösterdiklerini belirtmiştir. Atış-Akyol ve Güney-Kahraman (2020) ise çalışmalarında okul öncesi çocukların çoğunlukla sokakta oynanan hareketli oyunları tercih ettiğini tespit etmişlerdir. Çocukların farklı oyun türlerine yönelik tercihlerini anlamak, gelişim aşamaları ve sosyal etkileşimleri hakkında fikir verebilir. Mevcut çalışma bulguları dijital oyunlar popülerlik kazanırken geleneksel açık hava oyunlarının çocukların eğlence aktivitelerinin hayati bir bileşeni olmaya devam ettiğini göstermektedir.

Dört yaş grubu çocukların daha çok animizm ve hayal gücü gelişimi ile birlikte -miş gibi oyunları tercih etmeleri kendinden beklenen rolleri içselleştirmelerine, çevrelerini tanıyarak sosyal olarak uyum sağlamalarına destek olabilir (Ertabak vd., 2023). Ayrıca, sosyal -miş gibi oyunların çocukların sosyal davranışlarını ve olumlu akran ilişkilerini desteklediği bulgusu da Jaggy vd. (2023) tarafından yapılan bir araştırmada vurgulanmıştır. Bu durum, küçük çocukların dramatik oyunları tercih etmelerinin, sosyal ilişkilerin yeni oluşmaya başladığı yaşlarda ve toplumsal rollerin kazanılması sürecinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma kapsamında küçük çocukların dramatik oyunları tercih etmeleri okul öncesi eğitim ortamlarındaki serbest zamanın çocukların kişisel ihtiyaçlarına ve ilgilerine göre esneklik sağlayarak, arkadaşlık ilişkilerinin güçlenmesine katkı sağlayabileceği ve öğretmenlerin bu serbest oyun saatlerini arkadaşlık ilişkilerini desteklemek için bir fırsata dönüştürebileceği konusunda önemli çıkarımlar sunmaktadır (Aras, 2016). Dahası, çocukların oyun aktivitelerini seçmede özerkliği çok önemlidir; tercih ettikleri oyun biçimlerini seçme özgürlüğü verildiğinde, çocuklar daha yüksek düzeyde duygusal iyilik hali ve katılım göstermektedirler (Armstrong vd., 2019). Bu zamanların arkadaşlık ilişkilerinin güçlenmesinde değerli olduğu göz önünde bulundurularak öğretmenlerin serbest oyun saatlerini arkadaşlık ilişkileri için fırsata dönüştürülmesi önemli görülmektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar, arkadaşlarıyla yaşadıkları olumsuz deneyimleri ya da çatışmalı duygu durumlarını ifade ederlerken her yaş grubunda benzer cevaplar vermişlerdir. Örneğin, "Arkadaşın ne yaparsa üzülürsün?" sorusuna çoğu çocuk, "Benimle oynamadığında" veya "Benim yerime başkası ile oynadığında" gibi cevaplar vermiştir. Bu durum, çocukların akran grupları içerisinde kendilerine yakın buldukları arkadaşları ile gözle görülmeyen bir oyun alanı oluşturduklarını ve bu alanı işaretlemenin, en yakın arkadaşlar ve diğerleri arasındaki ayırım çizgisini belirlemede önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Papadopoulou, 2016). Araştırmalar, okul öncesi çocukların akranları tarafından reddedildiğinde, bu durumun çocukların sosyal gruba ait olmalarını engelleyen ve duygusal sıkıntı yaratan bir kaygı duygusu uyandırdığını göstermektedir (Nergaard, 2020). Mevcut çalışma, birlikte oyuna katılım, seçilme veya reddedilme süreçlerinin çocuklarda üzüntü ve hayal kırıklığına neden olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuklar, arkadaşlarının kendileriyle oynamamasının öfke veya hayal kırıklığı gibi duygusal tepkileri tetiklediğini belirtmişlerdir. Çoğu çocuk, arkadaşlarının kendileriyle oynamamasının öfke veya hayal kırıklığı gibi duygusal tepkileri tetiklediğini belirtmiştir. Bu sonuçlar, çocukların arkadaşlık ilişkilerinin duygusal yönünün önemini göstermektedir. Akran reddine maruz kalan çocuklar, bu durumu kişisel yetersizlikleri olarak değerlendirebilmekte ve bu nedenle de çeşitli problemler yaşayabilmektedir (Beyazkürk vd., 2007). Arkadaşlık ilişkilerinde yaşanan olumlu veya olumsuz deneyimlerin, çocukların duygusal refahını etkileyebileceği göz önünde bulundurulup çocukların olumlu arkadaşlık deneyimlerini desteklemek için duygusal farkındalık ve empati

eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi öğretmenleri çocuklar için anlamlı sosyal deneyimler organize etmek için sınıfta önemli rol oynar. Öğretmenler, çocukları, benzer ilgi alanlarına sahip akranları ile ilişkilerde duygu, arkadaşlık, güven, destek ve istikrarla meşgul olmaları için müzakere etmeye, açıklamaya ve ortak eyleme katılmaya teşvik etmelidir (Hännikäinen & Rasku-Puttonen, 2010; Krone & Yu, 2019).

Sayfa | 2965

Araştırmaya katılan tüm yaş grubundaki çocuklar, özellikle "kişisel saygısızlık" olarak nitelendirilen itme, vurma veya kötü söz söylemenin arkadaşlarıyla çatışma yaşamalarına sebep olduğunu belirtmişlerdir. Bu durumda çocuklar, arkadaşlarına kızdıklarını ya da küstüklerini ifade etmişlerdir. Çocukların ifadeleri incelendiğinde, bu soruyu sadece yakın arkadaşlıkları için değil, aynı zamanda tüm arkadaşlık ilişkilerindeki tavırları olarak değerlendirdikleri gözlemlenmiştir. Okul öncesi dönemde arkadaşlıklarında yüksek düzeyde sıcaklık algılayan çocuklar, daha istikrarlı akran ilişkileri ve okula uyum gösterirken düşük düzeyde davranış sorunları ve yüksek düzeyde benlik saygısına sahiptir (Verschuere vd., 2001). Swit ve Harty (2023) kızgın duyguların erken çocukluk döneminde saldırgan davranışları arttıran güçlü bir yordayıcı olduğunu ifade etmişlerdir. Çocukların duygu durumu ile ilgili bu bilgi, öğretmenlerin çocukların arkadaşlık becerilerini desteklemek için çocuklara kazandırmaları gereken becerileri de ortaya koymaktadır. Çocukların özdenetim, duygu yönetimi gibi sosyal becerilerini desteklemek, çocukların akranları tarafından kabul edilme ve olumlu arkadaşlık ilişkileri sürdürmelerine yardımcı olabilir. Erken yaşlardan itibaren uygulanan sosyal beceri eğitiminin çocukların topluma uyumu, akran ilişkileri, problem çözme ve oyun becerileri, okuldaki sosyal ilişkileri ve akademik becerilerini desteklediğini (Rockhill vd, 2009; Özyürek, 2017) ortaya koymuştur. Bu nedenle, çocukların sosyal becerilerinin erken dönemlerden itibaren desteklenmesi ve eğitilmesi, onların sağlıklı ve olumlu arkadaşlık ilişkileri geliştirmelerine ve duygusal refahlarını artırmalarına yardımcı olabilir.

Okul öncesi çocukların çatışma çözme yöntemleri incelendiğinde dört yaş grubu çocukların oyun oynayarak, beş grubu çocukların oyun oynayarak ve sözel olarak özür dileyerek, altı yaş grubu çocukların çoğunluğu ise sözel yolla özür dileyerek çatışmanın çözüme ulaşabileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Bu sonuçlar, çocukların yaşlarına göre çatışma çözme yöntemlerinde bir gelişim gösterdiğini yansıtmaktadır. Chen vd. (2001) tarafından yapılan bir çalışma beş yaşındaki çocukların, üç yaşındaki çocuklara kıyasla çatışma çözüm önerilerini daha ayrıntılı ve sözel bir şekilde ifade ettiklerini, bu süreçte sosyal ve bilişsel açıdan bilgi kazandıklarını belirtmiştir. Altı yaş grubundaki çocukların çoğunluğunun çatışmaları sözel yolla çözmeye eğilim göstermesi, sosyal gelişimle birlikte dostane çatışma çözüm yollarının tercih edilme eğilimini yansıtabilir. Bu durum, çocukların yaşları ilerledikçe sosyal yeterliliklerinin arttığı ve çatışma çözümünde daha olumlu ve etkili stratejiler kullanma eğiliminde olduklarını düşündürülebilir. Çatışma çözme eğitimlerinin erken çocukluk eğitimine entegre edilmesinin, çocukların öz düzenlemelerini ve sosyal davranışlarını geliştirdiği ve böylece zorbalık ve şiddet vakalarını azalttığı görülmüştür (Yang vd., 2021). Sonuç olarak, çocukların fiziksel yöntemler yerine duygularını sözel olarak ifade etmelerini teşvik eden sınıf içi uygulamaların önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Vestal & Jones (2004) araştırmalarında küçük çocukların sosyo-duygusal beceriler, çatışma çözme becerileri ve barış eğitimi konusunda eğitilmiş bir öğretmen tarafından bir çatışma çözme müfredatına maruz bırakıldığında, kişilerarası sorunları çözme becerilerinde önemli kazanımlar

olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar, okul öncesi dönemde çocukların sosyal-duygusal gelişimlerine odaklı müfredatlar ve eğitim programları geliştirmek için önemli bir adım olabilir.

Öneriler

Sayfa | 2966

Çalışma sonucunda 4-6 yaş çocukların yakın arkadaşlık ilişkilerine önem verdikleri, kendi ilgilerine benzer özellikteki akranları ile daha yakın arkadaşlık kurdukları ve yakın arkadaşları ile daha çok oyun oynamayı tercih ettikleri görülmüştür. Bu bulgular, öğretmenlere çocuklara daha fazla birlikte zaman geçirebilecekleri, oyunlar kurabilecekleri ve kendi sorunlarını çözebilecekleri fırsatlar sunmaları için yönlendirmelerde bulunma gerekliliğini ortaya koymaktadır. Özellikle okul öncesi sınıflarındaki öğrenme merkezlerinin, çocukların benzer ilgi alanlarına sahip arkadaşlarıyla etkileşimde bulunmalarına olanak tanıyan kritik alanlar etkin bir biçimde kullanılabilir.

Çalışmanın bulguları, küçük çocukların yakın arkadaşlık ilişkilerini desteklemek amacıyla öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerle sosyal ve duygusal becerileri geliştirmelerinin önemli olduğunu göstermektedir. Öğretmenler, hazırladıkları eğitim planlarına sosyal ve duygusal becerileri destekleyici etkinlikleri entegre ederek, öğrencilerin bu alanlardaki gelişimlerini teşvik edebilirler. Bu bağlamda, öğretmenlerin yalnızca bireysel etkinliklere değil, aynı zamanda küçük grup çalışmaları gibi kolektif etkinliklere de yer vermesi, çocukların işbirliği ve birlikte çalışma yeteneklerini güçlendirebilir. Bu tür etkinlikler, çocukların hem arkadaşlık ilişkilerini derinleştirmelerine hem de sosyal etkileşim becerilerini pekiştirmelerine katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla, eğitim planlarının bu doğrultuda tasarlanması, çocukların sosyal uyum süreçlerini kolaylaştıracaktır.

Öğretmenler kadar ebeveynlerin tutumları da çocukların arkadaşlık becerileri üzerinde etkilidir. Hem eğitimciler hem de ebeveynler çocukların arkadaşları ile yaşadıkları çatışma durumlarında kendi aralarında çözüm bulmaları için fırsat tanımalı, kendi aralarında çözüm bulamadıklarında onlara rehberlik edebilirler. Araştırma bulguları, küçük çocukların yakın arkadaşlıklarının öfke ve saldırganlık gibi olumsuz davranışlardan etkilendiğini göstermektedir. Bu nedenle, davranış sorunları ortaya çıkarabilecek durumlar için önleyici programların uygulanması, daha yüksek kalitede sosyal ilişkiler ve daha sağlıklı bir sınıf iklimi oluşturmak adına önemli görülmektedir. Bu çalışma çocuklara sorulan arkadaşlığa yönelik sorulara verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır. Gelecekteki çalışmalarda, çocukların arkadaşlık becerileri üzerinde etkili olan faktörlerin daha geniş bir perspektiften incelenmesi, çocukların farklı beceri ve davranışlarının arkadaşlık ilişkileri üzerindeki etkisinin araştırılması önerilmektedir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (3), 2948-2969.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (3), 2948-2969.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Antonopoulou, K., Xanthou, E. ve Kouvava, S. (2021) *Best friendship relationships: how are they perceived by primary school children in Greece?*, *Education 3-13*,(50)8, 1018-1030. <http://dx.doi.org/10.1080/03004279.2021.1929379>
- Aras, S. (2016). Free play in early childhood education: A phenomenological study. *Early Child Development and Care*, 186(7) 1173–1184, <http://dx.doi.org/10.1080/03004430.2015.1083558>
- Armstrong, G., Maitland, C., Lester, L., Trost, S., Trapp, G., Boruff, B., ... ve Christian, H. (2019). Associations between the home yard and preschoolers' outdoor play and physical activity. *Public Health Research ve Practice*, 29(1). <https://doi.org/10.17061/phrp2911907>
- Atış-Akyol, N. ve Güney-Karaman, N. (2020). En iyi arkadaşın kim? Okul öncesi kurumda arkadaş ilişkileri. *Kastamonu Education Journal*, 28(6), 2391-2400. <http://dx.doi.org/10.24106/kefdergi.692753>
- Bath, C. (2009). *Learning to Belong: Exploring Young Children's Participation at the Start of School*. Routledge.
- Beazidou, E. ve Botsoglou, K. (2016). Peer acceptance and friendship in early childhood: The conceptual distinctions between them. *Early Child Development and Care*, 186(10), 1615–1631. <https://doi.org/10.1080/03004430.2015.1117077>
- Benenson, J. F. (1994). Ages four to six years: Changes in the structures of play networks of girls and boys. *Merrill-Palmer Quarterly*, 40(4), 478–487.
- Beyazkürk, D., Anliak, S. ve Dinçer, Ç. (2007). Çocuklukta akran ilişkileri ve arkadaşlık. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26, 13-26.
- Bigelow, B. J. (1977). Children's friendship expectations: A cognitive developmental study. *Child Development*, 48, 246–253.
- Burton, C. B. (2001). *Children's peer relationships*. ERIC Publications.
- Büyükbıçer E. ve Ulutaş İ. (2018). *Yakın arkadaşı olan okul öncesi çocukların duygusal farkındalıklarının incelenmesi*. 1. Uluslararası eğitimde Yeni Yaklaşımlar Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Sf. 535, 11-18 Mayıs 2018, İstanbul.
- Carter, C. ve Nutbrown, C. (2016). A Pedagogy of Friendship: young children's friendships and how schools can support them. *International Journal of Early Years Education*, 24(4), 395-413. <https://doi.org/10.1080/09669760.2016.1189813>
- Chen, D.W., Fein, G.G., Killen, M. ve Tam, H. (2001). Peer conflicts of preschool children: Issues, resolution, incidence, and age-related patterns. *Early Education and Development*, 12(4), 523–544. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1204_3
- Cranley-Gallagher, K. (2013). Guiding children's friendship development. *Young Children*, 26-32.
- Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education and Development, Special Issue: Measurement of school Readiness*, 17, 57-89.
- Domitrovich, C. E., Durlak, J. A., Staley, K. C. ve Weissberg, R. P. (2017). Social-Emotional Competence: An essential factor for promoting positive adjustment and reducing risk in school children. *Child development*, 88(2), 408–416. <https://doi.org/10.1111/cdev.12739>
- Dunn, J. (2004). *Children's friendships. The beginnings of intimacy*. Oxford: Blackwell Publishing
- Engdahl, I. (2012). Doing friendship during the second year of life in a Swedish preschool. *European Early Childhood Education Research Journal*, 20(1), 83-98.
- Ertabak, S., Atay, E., Aral, N., Güneş, L.G. ve Tosun, S. (2023). Okul öncesi dönemde oyun becerileri ve sosyal duygusal gelişim arasındaki ilişkinin incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 16(94), 25-38.
- Gülây-Ogelman, H. (2018). *Yaşamın ilk yıllarında sosyal beceriler*. Eğiten Kitap.
- Hännikäinen, M. ve Rasku-Puttonen, H. (2010). Building children's sense of community in a day care centre through small groups in play. *Early Years*, 37(2), 126–142.

Sop, A. ve Topcu Bilir, Z. (2024). "Oynarsan Barışırım": 4-6 Yaş Çocukların Yakın Arkadaşlık Algılarını Keşfetmek. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2948-2969.
DOI.10.51460/baebd.1418402

- Hollingsworth, H. L. ve Buysse, V. (2009). Establishing friendships in early childhood inclusive settings: what roles do parents and teachers play? *Journal of Early Intervention*, 31(4), 287–307. <https://doi.org/10.1177/1053815109352659>
- Hortaçsu, N. (2002). *Çocuklukta ilişkiler: Ana-baba, kardeş ve arkadaşlar*. İmge Yayınevi
- İleri, G., ve Gültekin- Akduman, G. (2019). Okul öncesi dönem çocukların sosyal beceri düzeyleri ile zorba ve kurban çocuk davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 12(64), 581-587.
- Jaggy, A. K., Kalkusch, I., Bossi, C. B., Weiss, B., Sticca, F. ve Perren, S. (2023). The impact of social pretend play on preschoolers' social development: Results of an experimental study. *Early Childhood Research Quarterly*, 64, 13-25. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2023.01.012>
- Krone, M. W. ve Yu, S. (2019). Promoting friendship development in inclusive early childhood classrooms: A literature review. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 11(2),183-193. <https://doi.org/10.20489/intjecse.670477>
- Ladd, G. W. (2006). Peer Rejection, Aggressive or Withdrawn Behavior, and Psychological Maladjustment from Ages 5 to 12: An Examination of Four Predictive Models. *Child Development*, 77, 822-846. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00905.x>
- Mair, M., ve Kierans, C. (2007). Descriptions as data: Developing techniques to elicit descriptive materials in social research. *Visual studies*, 22(2), 120-136. <https://doi.org/10.1080/14725860701507057>
- Marcone, R., Caputo, A. ve della Monica, C. (2015) Friendship competence in kindergarten and primary school children. *European Journal of Developmental Psychology*, 12(4), 412-428, <https://doi.org/10.1080/17405629.2015.1031215>
- Maxwell, J. A. (1992). Understanding and validity in qualitative research. *Harvard Educational Review*, 62(3), 279–300. <https://doi.org/10.17763/haer.62.3.8323320856251826>
- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: a guide to design and implementation* (4th Edition). Jossey-Bass.
- Nergaard, K. (2020). “I want to join the play”. Young children’s wants and needs of empathy when experiencing peer rejections in ECEC. *Early Years*,42(4-5), 406-419. <https://doi.org/10.1080/09575146.2020.1744531>
- Öztürk, N. ve Kutlu, M. (2017). Arkadaşlık becerisi psiko-eğitiminin 9-12 yaş arası öğrencilerin arkadaşlık niteliğine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 42(191), 397-413. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.7030>
- Özyürek, A. (2017). Okul öncesi çocukların duyguları tanıma ile duyguları yönetme ve arkadaşlık becerileri arasındaki ilişki, *Akademik Bakış Dergisi*, 59, 128-140.
- Papadopoulou, M. (2016). The ‘space’ of friendship: young children's understandings and expressions of friendship in a reception class, *Early Child Development and Care*, 186(10), 1544-1558. <http://dx.doi.org/10.1080/03004430.2015.1111879>
- Park, M. H. ve Park, K. J. (2016). Stability in friendship patterns among kindergarteners: A short-term longitudinal study. *Korean Journal of Child Studies*, 37(1), 73–82
- Parker, J. G. ve Asher, S. R. (1993). Friendship and friendship quality in middle childhood: Links with peer group acceptance and feelings of loneliness and social dissatisfaction. *Developmental Psychology*, 29(4), 611–621. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.29.4.611>
- Quinn, M. ve Hennessy, E. (2010). Peer relationships across the preschool to school transition. *Early Education and Development Publication*, 21(6), 37–41. <https://doi.org/10.1080/104092809.03329013>
- Roberts-Holmes, G. (2015). The datafication of early years pedagogy: If the teaching is good, the data should be good and if there's bad teaching, there is bad data. *Journal of Education Policy*, 30(3), 302–315. <https://doi.org/10.1080/02680939.2014.924561>
- Rockhill, C. M., Vander Stoep, A., McCauley, E. ve Katon, W. J. (2009). Social competence and social support as mediators between comorbid depressive and conduct problems and functional outcomes in middle school children. *Journal of Adolescence*, 32(3), 535–553. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2008.06.011>
- Sop, A. ve Topcu Bilir, Z. (2024). “Oynarsan Barışırım”: 4-6 Yaş Çocukların Yakın Arkadaşlık Algılarını Keşfetmek. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2948-2969. DOI.10.51460/baebd.1418402

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2024), 15 (3), 2948-2969.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2024), 15 (3), 2948-2969.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Rubin, K.H., Bukowski, W. ve Parker, J.G. (2008). Peer interactions, relationships, and groups. In W. Damon ve N. Eisenberg (Eds.) *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (Vol. 3, pp. 619–700). Wiley
- Sapsağlam, Ö. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının değişen oyun tercihleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 1122-1135.
- Schwartz-Mette, R. A., Shankman, J., Dueweke, A. R., Borowski, S. ve Rose, A. J. (2020). Relations of friendship experiences with depressive symptoms and loneliness in childhood and adolescence: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 146(8), 664. <https://doi.org/10.1037/bul0000239>
- Sebanc, A. M. (2003). The friendship features of preschool children: Links with prosocial behavior and aggression. *Social Development*, 12(2), 249–268. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00232>
- Sebanc, A. M., Kearns, K. T., Hernandez, M. D. ve Galvin, K. B. (2007). Predicting having a best friend in young children: Individual characteristics and friendship features. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*, 168(1), 81–95. <https://doi.org/10.3200/GNTP.168.1.81-96>
- Swit, C.S. ve Harty, S.C. (2023). Normative beliefs and aggression: The mediating roles of empathy and anger. *Child Psychiatry Hum Dev* <https://doi.org/10.1007/s10578-023-01558-1>
- van Hoogdalem, A. G., Singer, E., Eek, A. ve Heesbeen, D. (2013). Friendship in young children: Construction of a behavioural sociometric method. *Journal of Early Childhood Research*, 11(3), 236-247.
- Verschueren, K., Buyck, P. ve Marcoen, A. (2001). Self-representations and socioemotional competence in young children: A 3-year longitudinal study. *Developmental Psychology*, 37(1), 126-134.
- Vestal, A. ve Jones, N. A. (2004) Peace building and conflict resolution in preschool children. *Journal of Research in Childhood Education*, 19(2), 131-142. <https://doi.org/10.1080/02568540409595060>
- Vlachou, M., Andreou, E., Botsoglou, K. ve Didaskalou, E. (2011). Bully/victim problems among preschool children: A review of current research evidence. *Educational Psychology Review*, 23(3), 329–358.
- Wang, Y., Palonen, T., Hurme, T. R. ve Kinos, J. (2019). Do you want to play with me today? Friendship stability among preschool children. *European Early Childhood Education Research Journal*, 27(2), 170-184. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2019.1579545>
- Yang, W., Peh, J. ve Ng, S. (2021). Early childhood teacher research and social-emotional learning: implications for the development of culturally sensitive curriculum in singapore. *Policy Futures in Education*, 19(2), 197-215. <https://doi.org/10.1177/1478210320983499>
- Yıldırım, Z. (2022). *Oyun temelli öğrenmenin okul öncesi dönem çocuklarının akran ilişkileri üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi.